

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru străinatate 9 franci (lei noi) cu porto poștei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Discursuri pedagogice ale domnului Dimitrie Al. Sturdz'a. — Portulu nationale la poporulu nostru romanu. (Urmare din Nr. 10 si fine). — Academi'a romana. — Propunerea si proiectulu dlui Vas. Al. Urechia. — Diagnosele Cryptogameloru vasculare. — Procece verbale ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatura romana si cultur'a poporului romanu, luate in sedinti'a dela 9 Maiu si 1 Iunie n. 1888. — Program'a exameneloru dela scól'a de fete. — Bibliografia mai noua. — Premiu pentru celu mai frumosu costum nationalu romanescu din Transilvani'a. — Prospectu la Istori'a Transilvaniei pe 200 de ani. — Post'a Redactiunei.

Discursuri pedagogice ale domnului Dimitrie Al. Sturdz'a.

Sub acestu titlu ne cadiuse in mână o publicatiune de 128 pagine a Revistei „Tiar'a noua“ din Bucuresci dela 1887. Treidieci si cinci de discursuri pedagogice, esite nu din pén'a vre-unui pedagogu sau profesor, a cărui vocatiune 'lu obliga firesce cá se'si védia din totu sufletulu si din totu cugetulu de implinirea datoriei sale, ci esite din pén'a si din graiulu viu alu unui ministru de culte si de instructiune publica, càruia precum ni se pare, grija pentru cultur'a sciéntifica si cu atât mai virtosu pentru cea morala i s'a prefacutu in a dou'a natura.

Ilustrulu barbatu de statu D. A. Sturdz'a, descendentu din famili'a de Domnitori ai Moldovei, abia 'si terminase cu succesulu celu mai frumosu studiile sale superiori la un'a din universitatile cele mai renumite, pre cându nou alesulu Domnu Alexandru Ioanu Cusa 'lu si numise in Ianuariu 1859 ministru alu culteloru si alu instructiunei publice pentru Moldov'a. Pentru atunci inse in miedîulu svèrcolirei politice din ambele tieri până la unirea definitiva si chiar dupa aceea câtiv'a ani, functiunea in ministeriu erá cu totul efemera, nestabila. In cursulu aniloru dn. D. A. Sturdz'a, a functionatu dupa impregiurari si in alte resorturi, cându cá ministru de finantie cându la externe si preste totu cu rezultate atât mai frumoase pentru patri'a sa, cu câtu pre lângă curagiulu seu innascutu lucrá totdeun'a cu ministrulu presedinte Ioanu Brateanu, in armoni'a pismu'ta de multi. Se pare inse cá din tóte resorturile si inaltele functiuni de statu, alu instructiunei publice este acela, pe care d-lu Sturdz'a 'lu cultivase totdeun'a cu cea mai mare predilectiune.

Noi la timpulu seu amu datu ocaziune si lectoriloru nostri de a cunoşce proiectele de lege, prin a càroru votare din partea camereloru d-nulu Sturdz'a erá prea convinsu cá se voru introduce reformele cele mai salu-

tarie in toti ramii instructiunii publice din statulu Romaniei. Intre alte impregiurari te-ai fi pututu remasi, cá acelea proiecte, modificate numai in unele parti voru fi votate fara lupte mai serioase. Ministrulu inse dedese cu mán'a si in cuibu de vespi, taiase si in carne viia pe acolo, pre unde lenea si egoismulu tinea progresulu in locu, sau incai 'lu falsificase si demoralisase asia, in câtu elu se prefacuse in regresu, care ducea pe clin'a perirei. Este prea adevveratu, cá d-lu Sturdz'a in afaceri scolastice nu scie de nici-o gluma, este severu cá ori-ce comandantu dela regimente de linia; se insiela inse reu ori-cine crede, cá scólele si preste totu instructiunea publica si educatiunea in adevveru morala voru face la natiunea romana progresse reali, si siguré fara legi severe si fara inspectiune cu o suta de ochi*).

Proiectele d-lui Sturdz'a au intimpinatu resistentia inversiunata, ele inse totu au folositu fórte multu, cá au demascatu lenea, au deschisu ochii la multe mií de familii, s'au si mai datu ocaziune de a curati din stupu unu numeru óre-care de trântori; éra acuma, dupace d-nulu Sturdz'a nu mai e ministru, ómenii incepu se'si revóce in memoria doctrinele densului si se medietie cu atât mai seriusu asupr'a lor, cu câtu anume parintiloru li se presenta mai fiorosu abissulu càtra care a plecatu o parte a societatii moderne si care duce pe poltroni desfrenati la mií de sinucideri, pe alti fantasti la duelluri, adeca la omoruri regulamentate, pe mai multi in casele de nebuni; cu multe mií se implu temnitie, galere si saline, in câtu nici nu'i mai incapu nícairi; o parte mare din ei ruinati cu totul prin desfrenari infame, ajungu in spitale si de acolo in morminte.

Cu ocaziunea unei solemnitati din 1885 d-nulu Sturdz'a disese: „Se nu uitamu, cá tari'a regatului romanu stá in unirea tuturor cetatieniloru lui intr'unu

*) Vedi „Transilvani'a“ din anulu 1886 Nrii. 11, 12, 13, 14, 17—18, 19, 20, lectura de adevverata valóre pentru cultur'a nationala dreptu intielésa.

singuru gându si într'o singura cugetare; aceea de a'lu consolidá si de 'lu intári prin respectulu ce lume acivilisata va avea de cultur'a nóstra morala si intelectuala (Mon. ofic. din 1885 pag. 2451).

Acelu adeveru ar trebui se si'lu insemne prea bine nu numai locuitorii Romaniei, ci si noi toti, fia-care pentru patri'a sa. In véculu acesta póte se fia cinev'a mare vitézu si duelantu, bunu calaretiu si venatoriu, daca inse este ignorantu si reu crescutu, adeca barbaru, lumea cea in adeveru civilisata nu'lu crestédia intru nimicu, sau flu tractédia celu multu cá pre unu fanfaronu.

Tóte cele 35 de discursuri ale d-lui Sturdz'a din anii activitatii sale cá ministru alu instructiunei publice au simburé si meduva sanetósa. Fiindu aci examenele dela finea anului scolasticu, se vedemu care este opiniunea d-lui Sturdz'a despre premiile scolastice, care inca totu se mai impartu la multe institute, daca nu si de cátra auctoritatile respective, in fórte multe casuri de cátra parinti si consàngeni. Deci éta ce aflamu disu asupr'a acestei cestiuni de d-lu Sturdz'a asia dupa cum aflamu in susu citat'a colectiune. Red. „Trans“.

Dela 2 Februarie 1885 de cându d-lu D. A. Sturdz'a a trecut la ministerulu scóloru si alu bisericei, a ținutu o suma de cuvéntari cu ocasiunea impartirii de premii la deosebite scóle din tiara, a sfintirii de biserici, a inaugurarei de localuri de scóle, ori de drumuri de feru, cuvéntari in care D-sa a preseratu necontentitu cele mai de capitenie principii ale pedagogiei, din respândirea caror'a pare se'si fi facutu o datorie sfánta. Acésta este cauza cá adunându aici la unu locu mai multe cuvéntari ce nu suntu tóte scolare, le-amu numitu totusi pedagogice.

„La numirea acésta, precumu si la republicarea discursurilor acestor'a bisericesci si de scóle ne-a indemnatu mai alesu faptulu, cá d-lu Sturdz'a este celu dintâiu, care dela inaltimea positiunei sale a agítatu statornicu in tiara, multu párasit'a cestiune a educatiei morale si nationale. In fia-care din cuvéntarile ce vomu aduce mai la vale se oglindesc indemnulu la indeplinirea datoriei, respectarea muncii oneste, iubirea ordinei, ținerea disciplinei, sfatuirea la iubirea adeverului, a cártiei, a punctualitatiei, iubirea de tiara, si alte atâtea daruri ce alcatuescu virtutile omului de omenie, si a cetatiénului in inim'a càruia e neclintitu sentimentulu onórei si dragostea calda a patriei.

Eata acele vorbiri:

Red. Tiara n.

In diu'a de 29 Iunie 1885, cu ocasi'a distribuirei premiilor la elevii scóloru secundare si primare din Bucurési, in sal'a Senatului, d-lu D. A. Sturdz'a respunde la discursulu d-lui Delegatu Siaicariu, membru alu consiliului permanentu alu instructiei, urmatóarele:

„Domnule delegatu *).

In fia-care anu o serbare comuna intrunesc pe copii si pe parinti, pe scolari si pe invetiatori, pe corpulu profesoriloru si pe guvern.

Acésta serbare nu este o festivitáte esterióra, o representatiune teatrala, unde dâmu alimentu vanitatiei omenesci, atátu de periculósa mai alesu pentru tinerime, fiindu-cá ea e mama a doua vicii: a neadeverului si a invidiei.

Distributiunea premiilor din contra are unu altu scopu: acela de a aratá in modu pipaitu si celoru ce suntu in scóla si celoru cari nu apartinu ei, unitatea intregului invetiamentu in ideea comuna care'lu strabate.

Ea este legamentulu dintre scóla si parinti, carii vedu cum copiii loru in esamene se intarescu in fia-care anu mai multu, in a espune in modu cuviinciosu, dinaintea unui publicu mai numerosu, cu sigurantia si modestie, ceea-ce in adeveru sciu.

Premiile ce se dau scolariloru la acésta ocasiune nu suntu semne de recunoscintia, pentru-cá ei au invetiatu si s'au purtatú bine in cursulu anului. Silinti'a la invetiatura, obiceiulu unei purtari bune suntu datorii naturale ale copiiloru. Pentru-cá ei le indeplinescu, nu li se datoresce nimicu nici de parinti, nici de profesorii loru, nici de Statu. Premiile ce au sè se imparta astadi nu suntu alt'a decâtu semne de iubire ale scólei cátre elevi, semne cari se aduca aminte tuturor, si celoru ce le primescu si celoru ce le dau, cá numai prin scóla ne putemu prepará pentru menirea nóstra cá ómeni si cá cetatieni.

Aceste premii trebuie se amintésca totdeun'a scolariloru, profesoriloru si parintiloru adagiulu strabuniloru nostrii *non scholae sed vitae discimus* — invetiamu nu pentru a fi laudati, ci pentru a deveni ómeni cátu se póte mai perfecti si cátu se póte mai apti a traí si a lucrá bine in lume.

De aceea si cu totii trebuie se consideramu scól'a cá unu templu sacru, de care nimicu reu se nu se atinga si in care copiii nostri, din fraged'a loru vèrsta si pâna in anii maturitatiei, se nu vada, se nu invetie, decâtu ceea-ce e bunu si de folosu sufletului si trupului.

Inchipiurea cá in scóla trebuie sè se invetie, cum dicemu obiceiuitu, numai carte, este eronata, cáci: cartea multa neasiediatá pe fundamentu morálu nu are valóre.

Pe lângá invetiatura si prin invetiatura scól'a este totodata locul unde ne esercitamú si ne intarimú in virtuti, pentru-cá se nu ne mai lasamu de densele cându intramu in viatia cu tóte valurile ei protivnice si ade-menitóre.

Nimicu de ceea-ce se petrece in scóla nu trebuie deci se ne fia indiferentú. Celu mai micu lucru are important'a sa. Fia-care din noi scimu, cum o deprindere rea din copilarie, urmarita in junetie, trage dupa sine consecintie si rezultate deplorabile si daunatóre vietiei particulare cá si celei publice.

Credú cá din acestu punctu de vedere e bine pentru toti, cá într'unu momentu atátu de solemnú se ne reamintimú trei cerintie absolute ce suntemu in dreptu a face scólei, si fara de care o cultura adeverata e imposibila si unu invetiamentu seriosu nu póte sè se intemeiedie.

*) Vedi „Monit. Ofic.“ Nr. 71, din 2 Iulie 1885.

Ordo est anima rerum, diceau Romanii. Acesta sentința ar' putea se fia înscrisa pe fia-care edificiu scolaru. Ordinea e întâi'a cerința ce se adresă profesorilor că și scolarilor, întâiulu esercitiu spre practicarea virtutiei.

Fără de ordine se perde unu timp precios, care nu se mai întorțe înapoi. În anii școlii acesta e de o însemnatate capitală, căci atunci omulu se găsește într'o dezvoltare continuă fizică, intelectuală și morală, în care sariturile și omisiunile produc lacune, ce nu se mai pot umplea nici-o dată.

Ordinea înse trebuie se meargă dela lucrurile materiale cele mai mici până la cerințele morale cele mai înalte. Din ordine naște obiceiul celor bune. Ea este o picătură de ploie, care rode piatra cea mai tare. Prin obiceiul ordinei damu elevilor noștri putința că cu încetul se isbutească a se stăpâni pe sine, că trupulu se supuna spiritului, poftele cerințelor și legilor morale.

Ordinea începe cu trupulu. Curățenia trupului și a vestimentelor înalță multe infirmități și debilități, cari aduc o pedică reală pentru a propasi învătământulu.

Intrarea și esirea punctuale a tuturor în și din clasă ne învătă a nu repune mână ceea ce trebuie făcut astăzi, a face că toate acțiunile noastre se fia totdeauna depline, er' nu ciuntite, a ne respectă mutualmente orele de muncă. Unu scolaru neregulat perturbă pe toți cei-lăți, căci distrage atențiunea lor dela datorie.

Ear atențiunea prin care esercităm puterea voinței noastre nu produce numai unu efect asupra învătământului, ci este și unu esercitiu salutaru pentru întărirea caracterului.

Cându ordinea intra în obiceiurile de toate dăile, ascultarea datorită regulamentelor școlare și profesorului devine ușoară, căci școlarulu simte că ea este o necesitate absolută pentru dănsulu însuși. Ear unde domnesce ordinea, domnesce și activitatea cu tendința ei spre cele bune. Unde există această activitate, de acolo de sigur a fugitu lenea cu toate deprinderile ei cele rele, cu toate consecințele ei vătămătoare caracterului omenescu.

Cu unu cuvântu ordinea este alf'a și omeg'a a unei școli, care trebuie se dea rode bune, se formeze generațiuni patrunse de ideea binelui, otelitate în virtute. Și numai asemenea generațiuni sunt în stare a lucra cu sporu și cu priința pentru patrie.

A înfrânge ordinea școlară e dar unu mare păcatu, atât pentru elevi, cât și pentru profesori. Înviatori mai alesu trebuie aci, că și în modulu lor de a trăi, se cugete că ei trebuie se fia dinaintea elevilor exemplulu viu a totu ce este bunu, căci atunci și disciplin'a școlară se rediema pe unica ei basă solidă, pe respectu și pe iubire. Nici o dată ei nu pot face prea multu în această privință.

Parinții și profesorii trebuie se evite în modu absolutu ori-ce preteste prin cari s'ar produce o nerespectare a ordinei școlare. Asemenea preteste sgudue educațiunea și autoritatea școlii în bazele ei cele mai

intime, căci clatina a două cerința capitală ce se adresează școlii, cultulu adevărului.

Amu nevoie se espun dinaintea D-văstră de ce iubirea adevărului și faptuirea lui sunt nedespărțite de școlă? La ce tinde totă știința omenească, de nu la cautarea și aflarea adevărului? Dacă acesta nu devine o deprindere, o a doua natură, cum vom putea pași în investigațiunile noastre cu siguranța; căci obiceiulu minciunei ușor se transportă pe totu câmpulu activității omenești și ajunge a domina astfel pe omu, în cât elu singuru crede că minciuna e adevărulu.

Aci mai multu decât ori undă se poate pipăi legătura intimă care există între înviatură și purtarea morală. Unde există minciuna se introduce unu elementu eronat în calcule și investigațiuni, spiritulu devine suțit și elu căuta soluțiuni nenaturale, nelogice, fiindcă din capulu loculu este abatutu dela adevăr, dela realitate.

Și în această sferă de acțiune nu trebuie se nesocotim nimic. Celu mai micu neadeveru 'și are urmări necalculabile. Adevărulu eternu 'și resbuna cumplitu în contr'a omului care 'i întorțe spatele, fia chiar în glumă.

Unu copil din lene nu vine la școlă; mai bine este se 'și spuie gresială decât se găsească unu pretestu pe care conștiința lui proprie 'lu condamna. Dar dacă acesta este reu pentru copil, cu atât mai reu este cându parinții lor s'ar încercă a acoperi pe copii cu asemenea preteste mincinoase. Ce se spun despre profesorii carii ar' iscodi motive pentru a se putea absentă dela școlă, carii s'ar face că credu că au dreptulu la absență și carii pentru a se împrejmuși și mai tare după a loră parere, ar' căuta a face pe elevi se credă, că și ei au dreptulu de a se absentă? Minciuna este unită aci cu desordinea.

Resultatele înse sunt fatale, căci din diu'a în care aceste două vicii se stabilesc în școlă, putem dice că școl'a nu mai există. Profesorulu care nu vine regulat la școlă, care pierde ore de prelegeri, mai înainte de toate 'și pierde prestigiulu, dar elu face totdeotă pe școlarulu se credă că orele cari 'i rămân sunt suficiente pentru a 'i espune totă materi'a ce este a se predă, prin urmăre că munc'a și silința potu da pasulu fără nici unu pericolu plăcerii sau lenei, care imediatu facu erupțiune cu totu cortegiulu lor de rele obiceiuri. Dar cându profesorulu ar merge și mai departe a face din absență regul'a vieții lui, sau cându obiceiulu o dată luat s'ar împinge încă mai departe?

A fugi de adevăr și a se deda minciunei este iarasi unu mare păcatu în contr'a școlii și trebuie că acolo unde elu ar fi înradăcinat se fia desradăcinat.

A trei'a cerință ce suntem în dreptu a face școlii este, că ea se cultive și se întărească în școlari simțimentulu datoriei că omu și cetățienu. Respectulu ordinei și alu adevărului ușor conduce la acestu țel.

Ori în ce țară amu trăi, ori-cărui popor amu aparține, în ori-care cercu alu activității omenești ne-amu afla, dator'a e nedespărțită de noi, ea ne încunșoară cu niste cercuri numeroase, cari se atingu între dănselu formându o mare țară. Unde înse îndeplinirea

datoriei p^óte mai usioru a se invetia si practica decât^u în sc^óla? De timpuriu si pe nesimtite datori'a devine placerea cea mai mare, căci în indeplinirea ei g^ásimu pacea si linistea sufletesca.

Datori'a face cá sc^ól'a se devie centrulu activitatiei profesoriloru si a scolariloru.

Puncturile unghiulare ale edificiului scolariu sunt^u deci ordinea, adeverulu si datoria. Cugetati fia-care din D-v^óstra la consecintiele virtutiloru acestor'a, precum si la consecintiele viciiloru ce le sunt opuse.

Generatiunile conduse de simtiementulu profundu alu ordinei, alu adeverului si alu datoriei vor fi tari, energice, nu numai pline de dorinti'a binelui, ci av^éndu certitudinea de alu face. Munc'a lor^u e cu sporu, căci ea se desv^ólta cu o sigurantia matematica.

Adeverulu e unulu si ordinea intaresce pasii facuti în simtiementulu si cunoscinti'a adeverului. Minciun'a trage dupa sine diversitatea, desordinea siovaesce cându într'o parte cându în alta. Dar cine se soc^óte liberu de datorie, 'si-a perdutu cararea în lume. Cine 'si ia de calauza minciun'a, desordinea si nesocotirea datoriiloru sale nu p^óte merge de cât^u slabindu; é^r' o generatiune dedata lor^u e incapabila de fapte sanetóse, fapte mari si generóse.

Mai alesu noi, poporu micu si într'o positiune geografica grea, avemu nevoie de caractere otielite, în cunoscintia, în admiratiunea si în practicarea virtutiloru, pentru a nu slabí nici dinaintea amenintiariloru, nici dinaintea ademeniriloru, pentru a pasí cu sigurantia în desvoltarea nóstra culturala.

F^ára practic'a virtutiloru nu p^óte esist'a unu invatiementu seriosu, căci tielulu acestuia este a aduce pe omu cât^u mai aprópe posibilu de perfectiunea dumnedieesca; é^r' acést'a f^ára virtuti nu esista.

Acelor'a cari li se adresédia în întâia linie datoria de a apuca acé^{sta} cale sunt^u parintii si profesorii. Se cautamu se damu copiiloru nostri si în acé^{sta} esemplulu celu bunu. Se fimu severi cu ei pentru a nu'i lasá se alunece pe poteci laturalnice; dar mai înainte de tóte se fimu severi cu noi insine si se pastramu intiparitu în mintea nóstra adagiulu amintitu:

Non scholae sed vitae discimus.

Elevi! Nu capatati premií pentru cá ati invetiatu, ci le capatati cá o imboldire cá ve veti pune tóte silintiele de a devení ómeni buni, virtuosi si laboriosi, neabatuti dela calea adeverului si a datoriei.

Esemples vii avemu în Suveranii nostrii, căci iubescu si protegu sc^ól'a si totu ce ține de ea. Traiasca dar Regele si Regin'a."

Portulu nationale la poporulu nostru romanu.

(Urmare din Nr. 10 si fine).

Care p^óte fi adeveratulu scopu la restaurarea portului romanescu?

Nu cumv'a o simpla desiertatiune nationala, o rivalitate cu alte popóra, o maimutiarie?

Nici-decum. Scopulu propagandei în favórea portului nationale este cu totul altulu si acela multiplu.

Celu mai de frunte scopu ce urmarimu cu acé^{sta} propaganda este înmultirea averei poporului.

Fia-care persóna sanetósa, prin urmare si fia-care poporu are date dela D-dieu câte dóue capitaluri, sau vorbindu cu scriptur'a, doue talente, unulu în creeri, altulu în bratiale sale, é^{ra} spre întrebuintiarea lor^u 'i este daruitu timpulu vietiei. Tóte se facu în timpu, pe care angliei 'lu identifica cu banii, cu averea materiala vediuta si pipaita, de aceea dicu ei, cá timpulu este banu si au tóta dreptatea.

Este f^órte usioru pentru ori-care din noi cá se presupunemu, cá într'unu poporu de diece milióne de suflete se afla numai unu milionu de femei sanetóse, maritate, cu prunci pućini sau f^ára prunci, si fete mari nemaritate, care tóte lucr^ándu cu m^ánile ori si ce, producu pe di o valóre numai de câte 10 cruceri (25 centesime), cu tótele 10 milióne de cruceri si adeca 100 de mii florini sau 250 mii de franci. Se mai presupunemu unu lucru é^{ra}si f^órte usioru de crediutu, cá si cum adeca acelu unu milionu de femei ar avea pentru sinesi numai câte o luna s'au 30 de dile libere preste anu, în care se p^óta face lucru în valóre totu numai de câte 10 cr. pe di, cástigulu ar' fi de trei milióne.

Unu altu calculu. Betr^ânii de astadi daca intrau odinióra în casele locuitoriloru de stare mijlocie, cari cultivau pamentulu cu câte patru boi sau patru cai de hamu, vedeau câte o ladóia de cele mari vapsite, plina cu valuri de p^ânsa inalbita si cu albituri cusute, é^{ra} de cumva se aflau si fete mari în familii, se vedeau si câte dóue ladi de acelea, un'a destinata pentru fic'a de maritatu cu parafernaliile sale. Alaturea unu patu încarcatu cu câte 6—8 perini si pilote inplute cu pene; asia numite madratie abia erau cunoscute ici-colea pe la orasie mai mari. În paturi se mai vedeau straie sau tióle de l^âna, lepedee (linceóle, cersiafuri) de c^ânepa. Pe culme sau cuieru întiepenitu de alungulu unui parete vedeai, dupa datin'a locala, merindari, covóra, catrintie, fetie de mese, tieseturi pentru desagi si straitie, tóte de l^âna. La ómeni mai cu dare de m^âna care ținu oi mai multe, aflai câte o lada plina de panura alba si négra, din care se croiau si se coseau sumane (tiundre, zeche), cióreci (imenei), manecare si peptare, é^{ra} pe airea si glugi albe, largi, care la poporulu saténu ținu loculu mantaleloru dela cetati făcute din panurarii straine.

Tóte p^ânsariile si tóte panurariile de ori-ce numiri le lucrau si g^átiau pentru fia-care familia exclusivu nu-mai femeile romane, din tóte acelea obiecte nimicu nu

se cumpără dela orasiu, nimicu. La familii numeroase si cu dare de mână, unde erau prunci la casa si mamă impresurata de ei, nu ajungea la toate lucrurile casei, acolo se aflau femei mai lipsite, inse foarte laborioase, care pentru câte o simbria prea modesta era bune bucuröse că se o ajute la tiesute si cusute, că si la fermentatu de pâne si la fertu var'a pentru lucratori.

Ce valöre ati voi d-vöstra se dati acelei colectiuni de pânsarii si panurarii tieseturi si cuseturi din casele aceluier tierani? Cu câtu credeti d-vöstre că le-ati putea cumpara pe toate dela câte o singura familia? Cercati cu 100 fl. v. a. sau 250 de franci; eu inse nu credu că vi le-ar da. Dara fia. Se punemu din 10 milioane că si statisticii 4 suflete la o familia facu $2\frac{1}{2}$ milioane de familii. Se alegemu din toate acestea numai 1 milionu de familii cu dare de mână, averea lor in tieseturi absolutu necesarie casei $100 \times 1,000,000 = 100$ de milioane florini val. austr.

Amu exageratu öre? Cercati că se provisionati cu tota imbracamentea, cu hainele de patu si cu toate celelalte pânsarii pe unu milionu de familii, cumparându-le cu bani numerati dela bolte si dela fabrice. Se cumparati inse marfa trainica, nici stambaria (bumbacaria arsa sau putreda), era panurele de lâna se fia celu puțin asia de trainice, precum sunt postavurile cu care 'si imbraca Maiestatea Sa imperatulu si regele nostru pe ostasii armatei sale.

Este sciutu si cunoscutu, că pâna mai decurându toate comunele rurali, chiar si cele orasiene mai mici avéu in hotaru mai apröpe de comuna cânepisti, unde fia-care parinte de familia semenă in câte o bucata de locu cânepa veratica si tomnatica pentru famili'a sa, era apoi treb'a si dator'i'a femeiloru de a o smulge, topi, usca, melitia, peptena, hecela, peria, törce, tortulu a'lu opari, a'lu navadi, a'lu tiese, pans'a a o inalbi, a o croi si cose dupa calitatile ei pentru scopurile casei, a si pune in reserva; din prisosu a si vinde.

Multi economi fruntasi, ear mai alesu dintre parochii cei mai activi semenau si inu, pe care preotesele 'lu sciau tractă cu multa istetime si produceau pânsa foarte frumoasa, prin urmare si scumpa. Amu cunoscutu preotese cu câte trei si patru fice, pentru care nu se cumpără nimicu dela orasiu; ele nu purtau catrintie, ci rochii, toate inse tiesute, croite si cusute de mánisörele lor, dupa-ce totu ele se pricepéu foarte bine si la vapşirea tortului in câte 5—6 colori de acelea, despre care dissertase onor. domnu parochu si profesor S. Fl. Marianu din Bucovin'a cu ocaşiunea alegerii sale de membru alu academiei romane.

La multime de comune, pe unde s'au facutu si se mai facu mereu commassatiuni si segregatiuni, configuratiunile geometrice s'au schimbatu foarte tare; gradine, cânepiste, curechiste s. a. au trecutu din proprietatea unor'a in a altor'a; adesea partile hotarului mai apropiate de comuna au trecutu prin favörea esceptionala in proprietatea fostiloru domni feudali, era hotarul ce vine inpartitu la locuitorii comunei, este celu mai departatu. Hotarale au mai suferitu si suferu schimbări pe fia-care

di inca si prin vëndiari si cumparari de veci cu dreptu de mostenire, de bunavoia sau de sila la toba, de cându legea vechia nevoiesia de „Aviticitate“, s'a desfiintiatu si acumu are dreptu ori-si cine, nobilu nenobilu, se cumpere pamentu si se'lu aiba drépta proprietatea a sa, se'lu cultive fia-care ori-cum 'i convine lui, se'lu si ingradésca daca are mai multe jugere la unu locu. Din toate acestea prefaceri agrarie inse nicidecum nu are se urmedie, că de aci incolo agricultorii se nu mai samene cânepa si inu in pamenturile lor si sutele de mi de familii se fia condamnate a'si cumpără toate petecele si trentiele totu dela negutiatori si dela martiafoi de prin tãrguri, cu bani muiati in sudori crunte. Cânep'a si inulu mai au si alta valöre mare pentru sementi'a lor oleiösa, alu caroru oleu pröspetu pe lânga ce este foarte nutritoriu si mai sanetosu decâtu unsorile de porcu, se mai folosescu si de către industriati si tehnici la productiunea diverselor manufacturi si fabricate. Mai in scurtu, cultur'a de cânepa si de inu trebue se fia considerata de către economii nostri că parte essentiala a economiei alaturea cu grăulu si cu papusoiulu, chiar si in casu cându cinev'a nu ar avea trebuintia că se'si inbrace famili'a, căci pöte nu o va fi avendu. Cânep'a si inulu in starea lor nelucrata sunt o marfa foarte cautata si pretiuita in comerciulu Europei si alu Americii. Angli'a de exemplu trage cânepa melitiata si hecelata de multe milioane din Russi'a nu numai pentru fabricele de pânsarii, ci si pentru cele de sföre si de funerii necesarie mai virtosu la miile de corabii, care cutriera toate marile si toate riurile navigabili. Si că se avemu sub ochii nostri si exemple mici de pre la noi, cunöscemu unu comerciantu in Brasiovu, care cumpara si vinde cânepa in Romani'a si la funarii sasi din locu in valöre de 50,000 pâna la o suta de mi preste anu. In orasielulu Codlea (Zeiden) cu vre-o 4500 de locuitori economii cei mai activi facu capitaluri mai alesu din vëndiarea de inu cultivatu foarte bine, era femeile lor 'si facu bani frumosi din storsulu oleiului de inu, pe care'lu cumpara cu pretiuri bune femeile romane in posturile cele lungi orientale, atâtu de acasa, câtu si in piati'a Brasiovului. Din satele romanesci situate intre Oltu si Tèrnäv'a-mare, câtu ține dela Fagarasiu de vale pâna către Sibiu, câte v'a case de comertiu din Brasiovu pâna de curëndu adunau pânsari'a in pretiu de dieci de mi spre a o vinde in Romani'a. Totu asia este si cu panur'a de lâna alba, ici-colea si négra tiesuta mai alesu de femeile din Sacele (Siepte-sate); care stau in tota Vinerea cu manufacturele lor cele trainice in serie respectabila pe piati'a Brasiovului, pre cându aici in Sibiu multe mame din Saliste, Tilisc'a, Mohu si alte câte v'a comune romanesci facu dotea fetelor, copere si alte lipse ale familiiloru din vëndiarea de manufacturi de ale lor, pânsa de diverse calitati, camesi si pöle cusute gata, stergare si invelitori, catrintie si siurtie, cingatori si fringhii, ciöreci si pieptare de lâna, valuri de panura s. a. s. a.

Éca dara ce insemnédia cultivarea portului nationale: Insemna tocm'a aceea la care tinde buna-öra chiaru

si guvernulu Maiestatii Sale in Ungari'a, rehabilitarea si incuragiarea industriei de casa la tóte popórale din statulu acesta. Nici-unu poporu din câte locuescu pe teritoriile vechiei Dacii si vechiei Panonii n'au avutu pâna acum industri'a de casa mai intinsa si mai multipla decâtu o avuse poporul romanescu in tóte provinciile locuite de elu, si ambele sexe ale lui au inceputu a'si schimba si corci portulu numai dupa revolutiune sub preteste de nimicu, precum cà voru sè se presente mai civilisati; cà manufacturele din casà'i costa mai multu, cà portulu albu alu femeiloru rómâne prea cere grija multa; cere dieu acel'a, cà femeia se fia totdeauna spalata si curata, cà ce e dreptu, nimicu mai uritu si mai gretiosu decâtu o haina alba innegrita, patata si tavalita; inse tocm'a in acésta stà ascunsu misteriu ascestui portu; elu cere apa multa si bratia resfrante pâna in cote.

Dupa tóte acestea nu ne indoimu intru nimicu, cà lectorii nostrii au intielesu pe deplinu scopurile reginei, cà si pe ale tuturor femeiloru din societatea mai inalta, cum si ale barbatiloru, cându insistu cu perseverantia pèntru cultivarea portulu romanu. Nu se intielege aci numai acelu portu de salónu, de parada, de luxu, care ni se presenta la diverse ocațiuni in societatea superióra, si care cu càtu este mai maiestritu, mai complicatu, mai abatutu dela originalele sale simple si naturali, prin urmare si focu de scumpu, cu atátu este si mai calificatu de a sparia, a instraina dela elu pe familii si a le inpinge cà se'si aléga altele din nemarginit'a varietate pe care offeru si chiaru inpunu tiranescce croitorii si modistele din Parisu, alu càroru gustu bunu sau si fórtu reu, adesea desuchiatu, domina preste tóte popórele continentali si transmarine. Sub terminulu de portu nationalu se intielegu aci nu numai vestmentele purtate de barbatu si de femeia, ci tóta industri'a de casa produsa de bratale femeii rómâne si supraveghiata de ochii ei. Asia scopulu este, cà capitalulu bratiloru dela milíone de femei, in parte si de barbati se lucre si se fructifice neincetatu, averea nationala se crésca insutitu si inmiitu, din aceea mijlócele de cultura adevèrata se ajunga in tóte pàrtile; familiile se invetie a càstiga neincetatu, sè se dedea si la unu traiu ceva mai bunu, la locuintie mai curate si mai sanetóse, sè se mai desvólte si gustulu; dieci de mií persóne mai lipsite se afle ocupatiune remunerata la familiile mai avute, sentimentulu valórei proprie nationali se prinda radecini totu mai afunde, scurtu se ne scimu demni de numele nostru nationalu, pe care ni'lu dàmu noi insine de mií de ani in limb'a nóstra.

G. B.

Academi'a romana.

Anulu 1889—90.

A. Personalulu Delegatiunii.

Presiedinte alu Academiei Romane dlu *Kogalnicén M.*
Asesori (Vice-Presiedinti) din Sectiunea literara

dlu *Hasdeu B. P.* Din Sectiunea Istorică dlu *Ionescu N.* din Sectiunea Sciintifica dlu *Aurelianu P. S.*
Secretariu Generalu (pe 7 ani, 1884—1891), dlu *Sturdz'a D. A.*

B. Personalulu Sectiuniloru.

I. Sectiunea literara.

Presiedinte dlu *Maiorescu T.* (Bucuresci).
Vice-presiedinte dlu *Negruzzi I.* (Bucuresci).
Secretariu (pe 7 ani 1883—1890). dlu *Sionu G.* (Bucuresci).

Membrii: domnii *Alexandri Vasilie* (Parisu), *Caragiani Ioanu* (Iasi), *Chitiu Georghe* (Bucuresci), *Hasdeu B. P.* (Bucuresci), *Quintescu N.* (Bucuresci), *Romanu Alexandru* (Budapesta), *Sbiera Ioanu* (Cernauti), (2 locuri vacante).

II. Sectiunea istorica:

Presiedinte dlu *Urechia V. A.* (Bucuresci).
Vice-pres. dlu *Papadopolu-Calimachu A.* (Tecuci).
Secretariu (pe 7 ani 1886—1893) dlu *Maniu Vasilie* (Bucuresci).

Membrii: domnii *Babesiú Vicentiu* (Budapesta), *Baritiu Gheorghe* (Sibiiu), *Ionescu Nicolae* (Iasi), *Kogalnicénu M.* (Bucuresci), *Marianu S. Fl.* (Sucev'a), *Mariencescu A. M.* (Buda-Pest'a), *Melchisedecu P. S. S. Ep.* (Romanu), *Odobescu A.* (Bucuresci), *Sturdz'a D. A.* (Bucuresci).

III. Sectiunea sciintifica:

Presiedinte dlu *Kretzulescu N.* (Bucuresci).
Vice-presiedinte dlu *Falcoianu St.* (Bucuresci).
Secretariu (pe 7 ani 1886—1893) dlu *Stefanescu Gr.* (Bucuresci).

Membrii: domnii *Aurelianu P. S.* (Bucuresci), *Bacaloglu Em.* (Bucuresci), *Cobălcescu Gr.* (Iasi), *Felix Dr. I.* (Bucuresci), *Ghiç'a Ioanu* (Londra), *Poni Petre* (Iasi), *Porcius Florianu* (Rodna), *Teclu Nicolae* (Viena).

C. Personalulu Comisiuniloru.

I. Comisiunea permanenta a Bibliotecei Membri: dlu *Sionu G.*, secretariu alu Sectiunii literare, dlu *Maniu V.*, secretariu alu Sectiunii istorice, dlu *Stefanescu Gr.*, secretariu alu Sectiunii sciintifice.

II. Membru conservatoru alu colectiunii numismatice: dlu *Sturdz'a D. A.*

III. Comisiunea pèntru cercetarea càrtiloru tiparite intrate la concursu pèntru:

Premiulu Nasturelu-Herescu din seri'a B, de 4,000 lei, destinatu celei mai bune càrti in limb'a romana, cu conținutu de ori-ce natura, tiparita dela 1 Ianuarie pâna la 31 Decembre 1889; si

Premiulu Statului Lazaru de 5000 lei, destinatu unei càrti scrise in limb'a romana, cu conținutu sciintificu, care se va judecá mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1888 pâna la 31 Decembre 1889, sau celei mai importante inventiuni sciintifice facute dela 1 Ianuarie 1888 pâna la 31 Decembre 1889.

Membrii: din Sectiunea literara:

Domnii: *Hasdeu B. P., Maiorescu T., Quintescu N.*
din Sectiunea istorica:

Domnii: *Baritiu G., Ionescu N., Papadopolu Calimachiu A.*

din Sectiunea sciintifica.

Domnii: *Bacaloglu Em., Kretzulescu N., Stefanescu Gr.*

IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrarilor prezentate la concursul premiului statului Eliade-Radulescu de 5,000 lei, pe anulu 1890:

„Istoria scóleloru in tierile romane in prima jumetate a secolului XIX până la anulu 1864“: *Ionescu N., Sturdza D., Urechia V. A.*

V. Comisiunea pentru cercetarea cártiloru didactice, cari se voru presentá la concursul Premiului Asociatiunei Craiovene pentru desvoltarea invetiamentului publicu, de 1500 lei, pe anulu 1890: *Caragiani I., Odobescu A., Poni P.*

VI. Comisiunea pentru cártile didactice din fondulu Ioanu Fetu: *Aurelianu P. S., Stefanescu Gr., Sturdza D.*

VII. Comisiunea pentru revisuirea Regulamentului generalu: *Brânza Dr. D., Maiorescu T., Sturdza D.*

VIII. Comisiunea pentru explorarile dela Cucuteni: *Cobâlcescu Gr., Papadopolu-Calimachiu A., Stefanescu Gr., Urechia V. A.*

Propunerea si proiectulu dlui Vas. Al. Urechia.

membru alu academiei, senatoru, profesor, fostu ministru alu instructiunei publice, facuta la senatu in interessulu sciintiei istorice si pentru desteptarea consciintiei nationale.

Domniloru senatori!

Grij'a de monumentele trecutului este, pentru popórele pline de vitalitate, o necesitate a propriei loru desvoltari, cátu si o trebuintia sciintifica culturala.

Desbaterile provocate daunadi de onor. D. Stefanu Grecenu asupr'a bisericei Sarindarului si atentiunea ce a datu Senatul acestoru desbateri, 'mi au permis se credu sositu momentulu, cându Romani'a simte necesitatea a'si da o legé pentru ingrijirea monumentelor sale de ori si ce categorie.

Inca din 1881/82 amu atrasu atentiunea Camerei deputatiloru asupr'a acestei necesitati si amu si fostu isbutitu a aduce la votulu aprópe unanimu alu acelei Camere, in siedinti'a sa dela 3 Februarie 1882, unu proiectu alu meu de lege pentru infiintiarea unei comisiuni insarcinata cu „conservarea monumentelor nationale“.

Acestu proiectu de lege, votatu de Camera, a fostu apoi adusu in desbaterile Senatului, dar schimbarile su-

pra-venite in persónele de pe banc'a ministeriala au facutu se remána proiectulu de lege in cestiune úitatu in cartónele nóstre dela Senatu.

Astadi avemu la ministerulu de culte si instructiune publica unu barbatu de competinti'a cáruia nimeni nu se induoiesce. Faptulu cá unu membru din Parlamentu, ori-care, s'ar decide a usurá complexá lucrare a acestui competente ministru, nu póte alterá in nimicu propriile merite ale acestuia. 'Mi place a crede cá D. Maiorescu va vedea cu placere hotarírea ce iau de a readuce pe calea initiativei parlamentare, in desbaterile Senatului, unu proiectu de lege, ce — negresitu — nu ar lipsi D-sa insusi a ni'lu aduce, déca unu ministru, fia elu cátu de capabilu, ar putea face totu ce astépta dela noi tier'a. Cacacteristic'a adevatului meritu este acésta, de a nu fi ofuscatu de nazuintiele altor'a spre a lucrá. Si D. ministru alu cultelor si instructiunei publice, de siguru va vedea cu simpatie nazuintiele mele, ale unai amicu neinsemnatu, dar zelosu si devotatu alu culturai romane, si va sprijini si povatiui cu sfátulu si autoritatea sa mare aceste nazuintie.

*

Proiectulu ce amu onóre a propune studiulu D-vóstre, D-loru senatori, nu este acelu déjà votatu de Camera in 1882, ci multu adausu si modificatu, dupa nouele trebuintie asupr'a cároru 'mi amu fixatu atentiunea, cu ocasiunea studiiloru mele istorice, dela 1882 incóce.

Proiectulu meu de lege pentru instituirea unei „comisiuni conservátore a monumentelor nationale“ are in vedere:

- a) Monumentele de ori-ce specie, cu referintia la istoria natiunei romane si a solului ce ea ocupa;
- b) Bisericile si monastirele, si
- c) Organizarea unei tabule generale teritoriale.

*

Ori cátu de seraci, suntem in monumente de natura curatu istorica, totu sunt cátev'a resturi si ruine, cari au scapatu de casmaua ignorantiei trecute. Monumentele daco-romane si cele proprii, cá la Cetatea Némtiului, ruinele dela Tergoviste, Cerdaculu lui Ferent, Crucile lui Resvan si mormintele multoru domni, se cuvine se fia mai bine ingrijite. Astadi cine se ocupa de ele in modu atentu, piosu, afectuosu? Silinti'a cutarui ministru de a le protege nu a fostu o lucrare urmarita si nu a avutu efectulu doritu, pentru-cá mesurile ce s'au luat cu referintia la aceste monumente, nu au fostu pe temelie de lege.

Proiectulu meu de lege are, deci, in vedere asemenea monumente de natura curatu istorica.

*

Documentele cele mai pretióse si cele mai domiritu si luminos graitóre ale istoriei nóstre sunt, cum ve spunea si dlu Stefanu Greceanu, bisericile, monastirile ridicate de Domnii nostri, mai adesea intru amintirea unui gloriosu resboiu facutu pentru aperarea tieriei. Temeliile multor'a din altarele nóstre zacu pe osemintele

celoru cadiuti pentru apararea dreptatiei, a patriei, a romanitatiei.

Voiu adaugi ca monastirele si bisericile noastre sunt aproape si unicele manifestari ale culturei, ale dezvoltarii simtiului pentru frumosu, pentru arta alu strabunilor nostri.

Din acestu indoitu punctu de vedere — fara a mai ne referi la simtiementulu posteritatiei, alu religiositatiei — este de asteptatu, este de pretinsu, ca si guvernul si individe se ingrijisca din ce in ce cu mai multa atentiune de acele biserici si monastiri, cari presinta caracterele unui monumentu nationalu, fia istoricu, fia de arta.

Unu regulamentu domnescu a intervenitu in acestu sensu inca din 1874; dar lasa ca acela este incompletu, apoi nici a pututu pune stavila maniloru sacrilege, cari, sub unu pretextu ori altulu, fia chiar sub cuventu de imbunatatiri si restauratiune, au alteratu, ori profanatu, candu n'au nimicitu chiar, mai multe din cele mai frumoase monumente ale artei romane.

N'asi avea, spre a ilustra asertiunea mea, de catu se amintescu ceea-ce in anii din urma s'a petrecutu chiar sub ochii guvernului, chiar in Capitala tiei, cu pretinse restaurari, ca a bisericiloru Stavropoleos, a Schitului Magurenu, etc. In loculu minunatei si originalei biserice a Schitului Magurenu s'a ridicatu o biserică fara absolutu nici o valoare artistica.

Este urgentia pentru unu proiectu de lege, care, *clasandu tote manastirele si bisericile in monumente nationale artistice ori istorice*, se opresca pe viitoru atingerea loru de mani profanatoare, cari in loculu manifestatiuniloru originale ale gustului architecturalu, sculpturalu si picturalu strabunu, se ne dea — ca la Schitulu Magurenu — composite de stiluri baroce, priveriste de ziduri cari n'au alta aspiratiune decat a fi prorspetu muruite de tencueli si de vapseli tipatoare si de acoperisuri, cari substituite acoperisieloru si turleloru pururea originale ale artei vechi, se resfatia pretentioase si ridicole sub tinicheaua ce oglindesce la lumin'a soarelui decaderia gustului nostru nationalu.

Proiectulu ce amu onore a ve propune, voiesce se impiedice pe viitoru macar asemenea profanatiuni.

*

Intre documentele istorice sunt a se socoti si uricile, hrisovele, actele de ori-ce natura, cu referintia la posesiuni de imobile.

Codulu civilu in vigore, urmarindu unu eminentu scopu, acela de a regularisa definitiv proprietatea de imobile in tiea, a hotaritu ca este perfecta ori-ce stapanire documentata linistita pe 30 de ani din urma. Acesta bine chibzuita, din respectu economicu, dispoziitiune a codului civilu, a facutu inutile vechile hrisove si zapise ale proprietatii.

Apoi acele zapise si hrisove sunt cele mai luminoase documente ale istoriei noastre. In asemenea acte putem afla raspunsurile cele mai lamurite la tote intrebarile de cronologie, de familii, de institutiuni administrative, juridice si in genere de ori-ce categorie. Ba chiar multe din aceste documente sunt pline de infor-

matiuni precioase despre faptele si resboiele Domniloru nostri, pe langa ca numai prin ele putem face istoria nomenclaturei nostre topice.

Cum nu putem decat a aproba punctulu de vedere alu legiuitorului, care a marginitu documentarea proprietatii la 30 de ani de ultim'a stapanire, noi ceram, prin proiectulu nostru de lege, se asiguram si neperderea — ca inutile — a vechiloru documente. Spre a atinge acestu scopu propuii organisarea, sub *comisiunea conservatoare monumentelor nationale*, dupa pild'a vecinei tieri Austri'a a unei *tabule teritoriale*. La acesta tabula, in modu *obligatoru*, dar scutitu de ori-ce spese pentru proprietari, acestia voru presinta, in terminu hotaritu spre inscriere, decopiere si respectiv traducere, tote zapisele si hrisovele, inscristurile vechi ale proprietatii lor.

Eu speru ca, daca propunerea mea va avea onorea se se renduiasca la comisiunea de 5 prevediuta de regulamentulu nostru, vomu avea in acea comisiune unu colegu mai familiarisatu decat mine in legile civile, care va afla mijloculu prin care presintarea la tabula a vechiloru documente ale unei proprietati, se nu lase proprietariului nici o sfiala, ca inscrierea acelu acte ar putea da cuiva ocaziune de a invalui proprietatea in veri unu procesu; din capulu locului, eu — intemeiatu pe codulu civilu, — afirmu ca acestu faptu nu pote fi posibilu, deca tabul'a nu cere presintarea veri-unui documentu mai recentu decat anulul 1800.

*

Nu pot, domniloru senatori, in acesta propunere grupa detaliile proiectului de lege. Le voi aduce inaintea comisiunei D-vostre deca, repetu, propunerea mea va avea onorurile unui votu simpaticu afirmativu alu D-vostre si va fi recomandata studiului comisiunei regulamentare.

Se cade totusi se adaugu, ca nici latura budgetara a proiectului meu nu va fi anevoioasa, de ore-ce in comisiune eu credu se se introduca aproape exclusivu membri onorifici din Academie, din invetiamentu si din ministerulu cultelor si instructiunei publice.

Terminu, plinu de sperantia in reusita propunerii mele, dupa-ce amu vediutu, mai ieri inca, aspectulu seriosu si cultu alu senatului in desbaterea provocata aci de onorabilulu nostru colegu D. St. Grecenu.

V. A. Urechia.

Diagnosele Cryptogameloru vasculare, care provinu spontanu in Transilvania.

De Florianu Porcius, Cav. alu ordinului coronei de feru class'a III., vice-capitanu emerit.

Numerulu acestoru cryptogame e in proportie cu plantele phanerogame spontanee ale Transilvaniei forte micu, abia 2%. Cu tote acestea, astfelu de plante sunt botanistiloru indigeni mai pučinu cunoscute, din cauza, ca organisatiunea lor difera esentialminte de plantele phanerogame, prin urmare se recere unu studiu specialu pentru acelea.

La descrierea acestor plante m'au indemnau două înepregiurări: despre o parte, că se facu posibilu aceluor, cari se ocupa, sau se voru ocupá în viitoriu cu flor'a acestei tîeri, a le putea în mai deaprobe cunósce, a le determiná, iară despre alta parte, că se contribuescu și eu, cātu de puțin, la literatur'a română prin introducerea de termîni tehnici proprii științei botanice, cari altcumu ar rămănea necunoscute.

Sub numirea de Cryptogame în genere se întielegu acele plante, ce nu posedu organe sexuale vizibile cu ochii liberi după modelulu celor dela plantele phanerogame și care și în respectulu organizațiunei lor stau pre unu grad mai inferioru.

Linné a numitu aceste plante *Cryptogamia*, adeca cu fructificare într ascunsu, presupunendu, că organele lor de generațiune nu sînt cunoscute. Acestea se mai numescu și *Agamae*, adeca plante cu casatorie clandestină sau și *Acotyledones*, pentrucă semintiele lor (sporii) nu posedu cotyledoni, că celea dela phanerogame.

Cryptogamele se dividu în două grupe mari: în cryptogame *vasculare* și în cryptogame *celulare*.

La celea vasculare este corpulu lor compus din tîesetura celulară și din fasciculi vasculari, iară la celea celulare consistă numai din tîesetura celulară.

Obiectulu acestei scrieri formédia numai Cryptogamele vasculare, ce sînt pînă acum cunoscute că provenitóre în Transilvani'a. Celea celulare, fiindu despre o parte multu mai numeroase, iară despre alta parte mai puțin scrutate, prin urmăre în cea mai mare parte încă necunoscute, rămănu afara din cadrulu acestui tractatu.

Organele, prin care se reproducu cryptogamele vasculare, consistă din nescari globulele fôrte mici, ce se numescu *Spori*. Acesti spori consistă din o masă mucilaginosă, uneori granulósă închisă în o membrana simplă, ori și dublă, înse fără urma de cotyledoni. Sînt spori mari (macrospori) și spori mici (microspori).

Acesti spori, cari represintă semintiele dela plantele phanerogame, sînt închisi în unu feliu de capsule sessile ori și pedunculate, ce pórta numirea de *Sporangii*. Uneori acestea sporangii sînt închise în unu organu coriaceu ori membranaceu, globos ori ovalu, care se numescu *Sporocarpium*. Sporocarpiile corespundu fructelor dela phanerogame.

La o parte însemnată dintre plantele, ce se voru descrie mai la vale, sînt sporangiile aglomerate în grupsióre separate, ce se numescu *Sori*. Acesti sori sînt la celea mai multe genuri înveliti cel puțin la începutu prin unu velu subtilu și membranaceu, care mai târziu se desface și care pórta numirea de *Indusiu*.

Din spori se desvólta pre timpulu germinațiunei lor unu corp propriu (intermediar), ce se numescu *Prothaliu* sau *Proembrión*, pre care se produc ori ambele organe sexuale: *Anteride* și *Archegonii*, ori și numai unul din acestea organe.

Anteridele conțin numeroase *Spermatozoide*, care corespundu staminelor (organelor sexuale masculine dela plantele phanerogame), iară archegoniile, care corespundu pistilelor (organelor sexuale feminine), conțin nescari globulele, din care după ce devin fructificate prin spermatozoide, se produc plante noi, ce pórta sporangii, pre cîndu prothaliulu pere.

Prin această procedere de regenerațiune încă se deosebescu cryptogamele de phanerogame, fiindcă la acestea din urmă se produc plante noi fructifere imediatu din semintie.

Pentru a crea o uniformitate în descrierea plantelor și a nu da locu la întielesuri ambigue și contradicătore, încă renumitulu Linné a introdusu așa numiti *termîni tehnici* în știința botanică, prin care se desemne cu precisiune și pre scurtu diversele caractere și forme morfologice ale plantelor.

Linné, care a scrisu în limb'a latină, a numitu conținutul acestor termîni „*terminologie botanică*” sau și „*limba botanică*”.

Cu timpu parte s'au înmulțitu acesti termîni, parte li s'a datu altă semnificațiune.

O asemenea procedere s'a introdusu și în celealalte limbi culte ale Europei: în limb'a franceză, engleză, germană, italiană, etc.

Necesitatea unei terminologie în limb'a română e cu atăt mai simțită, cu cātu pentru unu însemnatu număr de caractere și de forme nici nu esista cuvinte populare; de aceea, că se evitu circumscrieri, care s'ar fi repetatu fôrte desu, m'am folositu și eu de acei termîni, ce sînt usitați în limb'a latină, acomodându-i limbii române.

Că se póta fi întielesi acesti termîni, urmăza aci o scurtă esplicare, de sine întielegendu-se, că numai în cātu se referesce la plantele ce se descriu.

Fia-care *foie* sau *frundă* consistă din două parti: din partea inferióră, adeca din o codită, care de comunu e mai subțire și mai multu mai puțin rotundă și care se numescu la plantele phanerogame *Petiolu* iară la celea Cryptogame *Stipite*, apoi din partea superióră, care e de comunu mai lată și esplanată, și care pórta numirea de *Lamina*.

Cîndu lamin'a nu e divisa, se dice a fi *foia* sau *frundă întreagă, simplă*.

Lamin'a întreagă pôte fi înse pre margini *dentată, serrată, ori crenată*. În tôte acestea casuri nu potu patrunde incisiurile (taieturile) mai profundu de a 4-a parte din jumătatea latitudinii lamei.

Se dice a fi:

dentat, cîndu dentii sînt la vîrfu acuti și nu îndereptati spre vîrfulu lamei;

serrat, cîndu dentii la vîrfu acuti sînt îndereptati spre vîrfulu luminei ori au asemenare cu dintii dela unu ferestreu;

crenat, cîndu vîrfulu dinților e rotundu sau rotundatu, nu acutu (nu ascuțitu).

Duplicatu-dentat, duplicatu-serrat și duplicatu-crenat se dice atunci, cîndu fia-care dintre acestea felii de denti mai pórta pre spatelile sale cîte unu dente o seratură sau o crenă.

Dacă incisiurile patrundu pînă cîtra a treia parte din jumătatea latitudinii lamei, iară segmentele sînt de comun cam late și la vîrfu obtuse sau rotundate, se dice a fi *lamina lobată*.

Spatulu între lobi, dacă e la bas'a acestora rotundatu, se numescu *sînu, sînuri*.

Terminii: *Denticulat, serrulat, crenulat, lobulat* arată o formă diminutivă.

Cându lamin'a nu e nici dentata, serrata, crenata sau lobata, se dice a fi: *de totu intréga*.

Cându incisurile pătrundu până cãtra mijloculu dela jumãtatea latitudinei laminei sau si puřinu mai profundu, se dice a fi lamina, sau in genere fôia, frundia: *penatifida*, iara cându patrundu până la nervulu mediu sau aprôpe de acestu nervu, se dice a fi *penatpartita*.

Segmentele acestoru lamine se numescu propriaminte *lacinii*, cu preferintia daca sunt mai inguste si la vèrfu acute. De multeori inse se desémna acestea lamine si cu terminulu generalu de *segmente*.

Fôie s'au frundia penata (simplu penata) e aceea, la care nervulu mediu alu laminei e transformatu in o coditia, ce se numesce *Petiolu comunu* (primariu) si acesta pôrta pre ambele sale laturi oposite dôue ori mai multe foliôle intre sine deplinu separate, care se numescu cu deosebire la cryptogamele vasculare: *Pene (Pinnae)*, pentru-cã lamina (sau frundia) are asemenare cu o péna.

Fôie s'au frundia bipenata (duplicatu-penata, duplu-penata) se numesce aceea, alu cãrei petiolu comunu primariu e divisu in petioli comuni secundari (divisiune secundare) si acesti petioli secundari pôrta foliôlele, care au numirea de *Penule (Pinnulae)*. Acestea penule incepu de comunu immediatu in bas'a petioliloru comuni secundari.

Cându inse la acesti petioli comuni secundari penulele nu incepu immediatu la bas'a lor, ci dupa unu intervalu ôre care (care corèspunde cu unu atare intervalu alu petiolului comunu primariu lipsitu de petioli secundari), se numesce fôia sau frundia: *ternatu-bipenata*.

Fôie s'au frundia tripenata (triplicatu-penata, triplu-penata) e aceea, la care si petiolii secundari sunt divisi in petioli tertieri (divisiune tertiera), si acesti petioli tertieri pôrta penulele.

Se intielege de sine, cã foliôlele sau penele si penulele inca potu fi de totu intregi, sau si dentate, serrate, crenate, lobate, penatifide, penatpartite (laciniate).

Se numesce:

Spica (spice) acea inflorescentia (ordinarea si situati'a generala a floriloru, fructeloru, sporangiiloru, pre tulpina si pre celealalte organe, ce le pôrta, in cãtu nu provinu solitari in axilele foiloru adeverate), la care mai multe flori, fructe, sporangii sunt sesiile longitudinalminte pre unu peduculu*) comunu. De es. la grâu, secara.

Panicula, cându pedunculu comunu primariu e prelungitu si la diferite inaltimi divisu in pedunculi secundari s'au si tertieri si acesti pedunculi (pediceli) pôrta florile, fructele, sporangiile. De es. la ovesu.

distice, cându foile, florile, fructele, sporangiile sunt dispuse la vedere in dôue serii oposite.

tetrastice, cându acestea organe sunt dispuse in patru serii. In țnutulu de aci se folosescu terminii: *in dôue muchi*, *in patru muchi*.

verticilatu, cându trei, ori mai multe flori, foi, rami, ramurele se afla situate cu bas'a lor in jurulu unui organu comunu totu la aceeasi inaltime.

*) La flori, fructe, sporangii se numesce coditi'a acestor'a *Pedunculu*, iara la divisiunea secundara si tertiera *Pedicelu*, *Pediceli*. Uneori la Cryptogamele vasculare se dice in locu de pedunculu: *stipitatu*.

Rhizoma, acea parte infima a tulpinei sau a stipitelui, care in forma de radacina se târàie prin pãmentu, de comunu in linie orizontala.

fasciculatu, cându mai multe flori, foi (frundie) rami, ramurele emitu dela o axie comuna, unde stau indesuite.

glomeratu, daca acestea organe stau intre sine preste totu indesuite.

terminalu, ce se afla la vèrfulu unei tulpine, ramu, ramurele, fôie sau frundie.

articulatu, ce consiste din dôue ori mai multe bucati suprapuse si deplinu intrunite si pre la inchiëturi de comunu mai multu mai puřinu ingrosiate.

Bucatile dintre inchiëturi se numescu *Internodii*.

Fibre, organe lungi si filiforme, ce emitu din radacina si patrundu in pamentu in directiune verticala.

repentu, se dice despre aceea tulpina sau despre acei rami, ce jacu asternuti la pamentu si emitu radacini in intrég'a lor dimensiune. Uneori se desémna cu acestu terminu si acelea radacini, care ca rhizome se afla aprôpe de suprafati'a pamentului emitendu fibre.

perenalu, se referesce la plãnte lemnôse, sau si la acelea plãnte erbace, alu caroru radacini duréza mai multi ani in pamentu, pre cându tulpinele supateranee peru in totu anulu si iarasi resaru altele nôue din aceeasi radacina.

radicantu, se dice despre acelea plãnte, care prin ajutoriulu de radacinutie se sustînu pre alte plãnte streine, sau si despre acelea, care in partea, in care jacu la pamentu, emitu radacinutie.

Bractee, acelea foitie, mai adeseori fôrte mici si subtile, ce sunt situate immediatu la bas'a unei flóre sau la bas'a sporangiiloru, ori si in apropiere de acestea organe si se deosebescu de celealalte foi ale acelei plãnte prin form'a, dimensiunea si de multeori si prin colórea lor.

Squame, acelea foitie mici, care dupa consistenti'a si form'a lor au încãtva asemenare cu solzii pesciloru.

Palee, la Cryptogamele vasculare unu feliu de peri tare complanati, la basa dilatati, fôrte subțiri si lungu — acuminati, de comunu bruni ori palidi si deodata lucitori.

Involucru, unu feliu de invalidóre consistenta din un'a, dôue ori mai multe foitie, ori si bractee, separate ori si intre sine concrescute, ce sunt situate simetrice la bas'a pedunculiloru floriloru sau la bas'a soriloru, si nu se potu considerá nici de calice nici de perigonu.

Vagină, unu organu tubulosu, ce infasiura tulpin'a sau ramii in forma de inelu. Acestu organu se produce prin concrescerea unui verticilu intregu de foi diminuate.

fastigiatu, cându ramii sau pedunculi floriloru (sporangiiloru), ce emitu din diferite puncte supraposite, ajungu cu vèrfurile lor la aceeasi inaltime.

dichotomu, cându tulpin'a, ramii, ramurelele sau alte organe sunt divise de repețite ori totu cãte in dôue parti (córne).

furcatu, cându acésta divisiune are locu numai o singura data (nu de repețite ori).

(Va urmá).

PARTEA OFICIALA.

Nr. 119/1889.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna si cultur'a poporului român, luat în sedint'a dela 9 Maiu n. 1889.

Presedinte: G. Baritiu. **Membrii presenti:** Ioanu Popescu, Elia Macellariu, P. Cosm'a, I. V. Russu, Dr. Il. Puscariu, I. Hannea, B. P. Harsianu, Gerasimu Candra cassariu.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 41. M. Candrea studentu de class'a IV la gimnasiulu romanu din Bradu, si stipendiatu alu Asociatiunei transilvane, 'si legitimédia sporiulu făcutu in studii in semestrulu I, alu anului scolariu curentu. (Ex. Nr. 54/1889).

— Spre sciintia. Testimoniulu substernutu 'i se retrimite stipendiatului cu aceea, că stipendiulu 'i se lasa si pe viitoriu in folosire.

Nr. 42. D-nulu Robert Gutt antestatatoriulu vecinatati din suburbiulu-josefinu intemeiatu pe §. 16 din statutulu pentru vecinatati alu cetatii Sibiului, ne recerca a incuviintia dreptu contribuire in scopulu sustinerii vigliei de nópte din vecinatate si pentru edificiulu scolariu, altfelu scutitu de dare, dupa-care se mesura, conformu statutului, numitele contribui, aproximativu sum'a de 5 fl. v. a. la anu, motivandu indreptatirea recercarii cu aceea, că numit'a contribuire se ridica dupa toate edificiile scutite de dare aflate in vecinatate (Ex. Nr. 77/1889).

— In vederea, că Asociatiunea contribue la sustinerea vigliei de nópte in vecinatate pentru edificiu propriu de către strad'a morii Nr. 8). cu o suma considerabila; in vedere că edificiulu scolariu alu Asociatiunei, abstragendu dela aceea, că pentru menitiunea ce o are, e scutitu de dare, este situatu in curte inapoi, si nu 'i in spre strada: comitetulu nu afla a satisface amintitei recercari antestatatorului vecinatatii din suburbiulu-josefinu.

Nr. 43. On. Directiune a insotirii de anticipatiuni si creditu „Hunedóra“ in Dev'a, incunosciintiaza comitetulu, că adunarea generala din acestu anu a numitei insotiri a votatu pe sém'a scólei de fete a Asociatiunei sum'a de 15 fl. care suma s'a si transpusu la cass'a Asociatiunei. (Ex. Nr. 115/1889).

— Cu multiamita spre sciintia, avendu a se adeveri primirea sumei votate.

Nr. 44. Secretariulu II. alu asociatiunei raportédia că, in urm'a informatiunilor ce le a primitu dela D-nulu presedinte alu Asociatiunei parintele tinerului Andreiu Borgovanu, studentu de clas'a I gimnasiala, căruia prin conclusulu comitetului dto 27 Octombrie 1888 Nr. 335 Nr. prot. 162 'i s'a fostu votatu stipendiulu de 60 fl. v. a. pe anu din fundatiunea Galliana si din considerarea, că se trage din famili'a fundatorelui, stramutându-se, dimpreuna cu parintii sei, cu domiciliulu in Bucuresci, a renuntiatu la numitul stipendiulu, si propune:

a) stipendiulu de 60 fl. v. a. din fundatiunea „Galliana“ se declara de vacantu, avendu a se conferi si pentru anulu scol. curentu;

b) in vedere, că intre numerosii tineri, cari au reflectatu la acestu stipendiu atunci, cându acela s'a conferitu tinerului A. Borgovanu, s'a aflatu si Ioanu Mog'a stud. de classa II la gimnasiulu de statu din Sibiu, carele in considerarea atestatoru sale si mai alesu in considerarea starii sale familiare, ar fi avutu cele mai multe șanse pentru obținerea acestui stipendiu, pentru casulu, cându nu s'ar fi aflatu intre concurenti nimenea, carele se se traga din famili'a fundatorelui, in vederea, că numitul Ioanu Mog'a prin hârtia dto 8 Martie a. c. si-a renoitu cererea, pentru de a 'i se aplacida stipendiulu din cestiune pentru casulu, daca ar veni in vacantia: stipendiulu de 60 fl. v. a. din fundatiunea „Galliana“ se conferea, si fara a se mai escrie concursu, tinerului Ioanu Mog'a. Membrulu P. Cosm'a face urmatórea propunere: Considerandu; că stipendiile „Asociatiunei“ se potu conferi numai in urm'a concursului publicatu in organulu Asociatiunei, propunu, că pentru acestu stipendiu devenitu vacantu, se se escrie concursu cu terminu scurtu, ér' suplic'a noua a tinerului Ioanu Mog'a se se pastreze si se se resólve deodata cu cele intrate la terminu. Punendu-se la votu: (Ex. Nr. 79/1889).

— Se primesce din propunerea secretariului numai partea cuprinsa la punctulu a) dimpreuna cu propunerea facuta de membru P. Cosm'a.

Nr. 45. Directiunea dela scól'a civila de fete cu internatu a Asociatiunei prin hârtia dto 1 Maiu a. c. Nr. 52 substerne spre revisuire procesulu verbalu, luat in conferinti'a dela 29 Aprilie a. c. a corpului didacticu dela numit'a scóla. Din procesulu substernutu se vede intre altele:

a) că invetiatoriulu Mihaiu Pèrvu, avendu in vedere conclusulu comitetului Asociatiunei dto 17 Aprilie a. c. Nr. 109 pt. prt. 37 referitoriu la depunerea din partea invetiatorilor angagiati la scól'a Asociatiunei a examenului prescristu de cualificatiune, si nefiindu siguru, daca va fi sau nu numitu definitivu in functiunea ce o ocupa, si daca in urmare va primi sau nu remuneratiunea, ce i s'a pusu in perspectiva prin aretatulu concludu alu comitetului, declara că nu se va duce la facerea numitului examenu, si altfelu avendu densulu, pe bas'a cualificatiunei sale si a legii, dreptulu de a mai servi inca unu anu că invetiatoriu provisoriu fara examenulu prescristu; si in fine

b) că, totu cu privire la citatulu concludu alu comitetului, invetiatorulu Dr. V. Bolog'a se declara că va face examenulu prescristu, si in fine

c) că invetiatorulu P. Spanu 'si reserva a da o declaratie in scrisu cu privire la provocatulu concludu alu comitetului.

In legatura cu acestu procesu verbalu directiunea dela scól'a Asociatiunei substerne si hârtia dto 27 Aprilie a. c. a invetiatorului P. Spanu, in care numitul invetiatoriu, aretandu motivele, ce 'lu au indemnatu se céra unu concediu mai lungu in scopu de a face examenulu prescristu de cualificatiune, declara, că numai asia va putea merge spre a face examenulu numitu, daca, cu abatere dela conclusulu luat 'i se va acordá unu concediu cu incepere dela 8 sau 10 Maiu n. a. c. (Ex. Nr. 114/1889).

Avendu in vederé, că in urm'a declaratiunei făcute de invetiatorulu M. Pèrvu, numai dóue din puterile didactice ale scólei se voru duce spre a face examenulu prescristu de cua-

lificațiune și că și dintre acestea numai una reclama unu concediu mai lungu și că astfel, putându-se mai cu înlesnire face substituirile de lipsa, nu face trebuința a se încheia mai de timpuriu anulul scol. curentu; avându în vedere de o parte motivele invetiatoriului P. Spanu, pe care acesta 'și întemeiază cererea pentru unu concediu mai lungu, ér' de alta parte împregiurarea, că chiar lipsindu dinsulu, scól'a nu va rămânea fără invetiatori:

Partea aceea a concludului comitetului dto 17 Aprilie a. c. Nr. 109 pt. prot. 37, care se refera la terminulu pentru ținerea examenelor publice la scól'a Asociațiunei se reasuma, avendu a se ținea acelea că de obicei spre finea lunii lui Iunie; invetiatoriului P. Spanu 'i se acórdă concediulu cerutu cu începere din 10 Maiu a. c., ér' invetiatoriului Dr. V. Bolog'a 'i se dă totu în scopulu facerei examenului prescisu unu concediu din 18 Iunie a. c. avându ambii a se reintórce după absolvarea examenului, ce voru a'lu depune, spre a face cu clasele dela scól'a Asociațiunei la timpulul seu examenele publice prescise.

Nr. 46. La hârti'a înaltului ministeriu de culte și instructiune publica dto 10 Februarie a. c. N. 47862 referitóre la fundatiunea de 1000 fl. făcuta spre scopuri scol. de fericitulu I. Popu Bota din Alb'a-Iuli'a comitetulu decide: (Ex. Nr. 81/18889).

— Se solicitédia d-lu advocatu V. Basiot'a, executorulu testamentului remasu după numitul I. Popu Bota, a satisface câtu mai îngraba concludului acestui comitetu dto 27 Martie 1888 Nr. 86 pt. prot. 25.

Nr. 47. Secretariulu II presenta unu proiectu de o noua arondare a despartiemintelor Asociațiunei.

— Se transpune spre examinare unei comisiuni în persoanele Dloru G. Candrea, Elia Macellariu în contielegere cu secretariulu.

Nr. 48. Administratiunea diarului „Telegrafulu romanu“ presenta o socotéla în suma de 3 fl. 30 cr. v. a. pentru publicarea unor concursu.

— Se avisédia la cass'a Asociațiunei spre platire.

Nr. 49. Presidiulu raportédia, că după informatiunile, ce le a primitu, dorint'i'a inteligentiei din Fagarasiu și giuru ar fi, ca ținendu-se contu de împregiurarile locale, terminulu pentru adunarea din estu anu a Asociațiunei sè se ficsească pe 15/27 Augustu a. c. și dilele urmatóre. (Ex. Nr. 100/1889).

— Adunarea din est-anu a Asociațiunei transilvane se va ținea în Fagarasiu la 15/27 Augustu a. c. și dilele urmatóre, avându a fi încunosciintiate despre acésta locurile competente și despartiemintulu II alu Fagarasiului, și a se face pasii de lipsa, că membrii Asociațiunei, cari voru dori se participe la adunare, se póta caletóri pe căile ferate cu pretiuri reduse. Secretariulu, cassariulu și bibliotecariulu Asociațiunei primescu însărcinarea a pregatí rapórtele îndatinat.

Nr. 50. Au intratu la comitetu taxe de membrii și de diplome dela: Porre Teodoru din Alb'a-Iulia, 5 fl. pro 1888; Lemeny Alexie din Borsi'a pro 1888 și 1889 10 fl.; Popu Augustinu în M. Laposiu, Manegutiu Nicolae din Poeana, Sustai Nicolau în Brasiovu, câte 5 fl. pro 1889; Cuteanu Dumitru în Sacadate 5 fl. pro 1889; Germanu Ioanu în Bradu 2 fl. 50 cr. pro 1889; Ciobotariu Gabrielu în Ciuc-Ghimes, și Hodorénu Ioanu în Gherl'a, câte 5 fl. pro 1889; Ratiu Basiliu,

Danu Iuliu, Dr. Popu Stefanu, Maier Gregoriu, Duvlea Ilarie, Dr. Micu Alexie, Dejinariu Ioanu, Chisierénu Dumitru, toti din Fagarasiu, Popeneciu Iacobu în Branu, câte 5 fl. v. a. pro 1888; Lelutz Petru în Besinbach, Bellea Alecsie în Siercaia câte 5 fl. taxa de membrii pro 1888; și 1 fl. taxa de diplome; Catiaveiu Iosifu în Lis'a, și Mardanu Spiridonu în Sâmbata super. câte 5 fl. pro 1888 și 1889; Metianu Alduleanu în Arpasiu 5 fl. pro 1888; Nanu Dumitru în Resnovu, Voda Andreiu în Ormenisiu, câte 5 fl. pro 1889; Barcianu Sabinu în Resinari pro 1888 5 fl.; Popu Petru în Lugosiu 5 fl. pro 1889; Besianu Michaila în Lugosiu, Romanu Iosifu în Oradea-mare câte 5 fl. pro 1888; Dorobantiu Alexie în Câmpeni, 5 fl. pro 1889; Balanescu Dumitru, în Biseric'a Alba 5 fl. pro 1888; Maximu Georgiu în Sibiiu, Romontianu Alexie în Turd'a câte 5 fl. pro 1889; Moldovanu Nicolae în Blaju, Martinescu George în Lugosiu, câte 5 fl. pro 1888; Popelea Sim. în G. Szt.-Miclosiu 5 fl. pro 1889; Pinciu Ioanu în Caransebesiu, Borosiu Ioanu în Zabrány, câte 5 fl. pro 1888; Camer'a comerciala în Brasiovu 6 fl. pro 1889; Dr. Ilea G. în Baia de Crisiu 5 fl. pro 1889; Romanu Bretoiu Iosifu în Alb'a-Iuli'a 5 fl. pro 1888; Lucuti'a P. în Sibiiu, 5 fl. pro 1889; Besi'a Pavelu în Borgo-Prundu, Domide Gerasimu în Rodn'a-vechie, Scridonu Gavr. în Naseudu, câte 5 fl. pro 1888; Ciocanu I. în Naseudu, 10 fl. pro 1888 și 1889; Tanco I. în Naseudu 3 fl. pro 1888; Dr. Moisilu Const., Pletos Gregoru ambii în Naseudu, câte 2 fl. 50 cr. pro 1889; Dr. Mehesiu Ludv. în Mehadi'a 5 fl. pro 1888; Baritiu George în Sibiiu, Munténu George în Vistea infer. câte 5 fl. pro 1889; Dr. Michaly Ioanu în M. Szigetu, 5 fl. pro 1888; Horvat Simeonu în Dev'a 5 fl. pro 1889; Crainicu Romulu în Dobr'a, Danila G. în Hunedóra, Lazariciu Ioanu în Dev'a, Moldovanu Alexie în Dev'a, Olariu Alexie în Guraszada, Simionasiu Ioanu în Dev'a, Balu Iosifu în Ilva-mare câte 5 fl. pro 1888; Francu Andreiu în M. Osiorheiu 5 fl. pro 1889; Ratiu Dr. I. Ioanu și Emili'a în Turd'a câte 5 fl. pro 1889; Dr. Maieru Nicolau în Seliste, Cretiu Ioanu în Sibiiu câte 5 fl. pro 1889.

— Spre sciintia, cu aceea, ca membriloru noi se va es-trada diploma usitata numai după-ce voru fi obținutu aprobarea adunarii generale a Asociațiunei.

D. u. s.

G. Baritiu m. p.,
presedinte

Dr. I. Crisianu m. p.,
secret. II.

Verificarea acestui procesu verbalu se încrede d-loru: Elie Macellariu, B. P. de Harsianu, Dr. Il. Puscariu. S'a verificatu. Sibiiu în 11 Maiu 1889.

E. Macellariu m. p. B. P. de Harsianu m. p. Dr. Il. Puscariu p. m.

Nr. 1311889.

Procesu verbale

alu comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatur'a româna și cultur'a poporului romanu luat în sedint'i'a dela 1 Iunie 1888.

Presedinte: George Baritiu. Membrii presenti: E. Macellariu, I. St. Siulutiu, I. V. Russu, P. Cosm'a, Z. Boiu, I. Hanea, I. Popescu.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 51. Secretariulu II raportéza, că la concursulu publicatu cu datulu 9 Maiu a. c. sub Nr. 119 pentru conferirea

stipendiului de 60 fl. v. a. pe anu din fundatiunea „Galliana“, au intratu in terminulu stabilitu 3 cereri, anume:

a) dela Ioanu Mog'a, studentu de clas'a II la gimnasiulu de statu din Sibiiu. Din documentele substernute se vede, că petentele invatia binisioru (are calculii „bunu“ si „indesultitoru“), e lipsitu, fiindu tatalu seu avisatu la plata de diurnistu in ceea-ce privesce susținerea familiei celei grele (cu trei copii);

b) dela Iosifu Schiopulu din Reghinu, studentu de clas'a III. la gimnasiulu ev. lut. din Reghinu. Din documente se vede, că petentele a doveditu sporiu „eminent“ in studii, e orfanu de tata cu alti 4 frațini, că nedispunendu mama-sa de nici o avere, intréga-i familia este avisata la ajutoriulu si spriginulu rudeniiloru;

c) dela Michailu Candrea din Neagra, studentu de clas'a IV. la gimnasiulu din Bradu. Dupa documente petentele dovedesce sporiu eminentu in studii, si e orfanu de tata cu alti 3 frațini, se însémna, că Candrea, fiindu de 19 ani, e cu multu prea inaintatu in etate pentru clas'a in care se afla, si se bucura de stipendiulu, altfelu micu, de 20 fl. din fundatiunea „Basiota“.

Secretariulu, facendu provocare la cele cuprinse sub Nr. 44 din procesulu verbalu alu acestui comitetu din 9 Maiu a. c. si avendu in vedere starea, ce resulta din datele de mai susu, propune spre stipendiare:

1. la locul primu pe Ioanu Mog'a studentu de clas'a II. gimnasiala, ér'

2. la locul alu doilea pe Iosifu Schiopulu, studentu de clas'a III gimnasiala.

Punendu-se cestiunea la votu:

— Comitetulu cu 5 contr'a 2 voturi respinge stipendiarea studentului Ioanu Mog'a, ear' cu 6 voturi contr'a 1 primesce a se conferi stipendiulu din cestiune tinerului propus la locul alu II-lea, adeca studentului de clas'a III gimnasiala, Iosifu Schiopulu.

Nr. 52. Cererea sodalului tipografu, Nicolau Juganariu, din Brasiovu, pentru unu ajutoriu, spre a putea cerceta espositiunea din Parisu, si a putea face si alte caletorii in scopulu perfectionarii sale (Ex. Nr. 128/1889).

— Nu se póte considerá, nedispunendu Asociatiunea de mijlóce menite spre scopuri de soiulu aretatu in numit'a cerere.

Nr. 53. In conformitate cu conclusulu comitetului de dto 17 Aprilie a. c. pt. prot. 36 secretariulu presenta unu proiectu de concursu, relativu la distribuirea celor 10 stipendii, create din sum'a de 500 fl. daruita de institutulu de creditu si economii „Albin'a“.

— Concursulu se stabileste in textulu, ce se alatura la acestu procesu verbalu.

Nr. 54. Directiunea dela scól'a civila de fete a Asociatiunei substerne protocolulu luat in conferinti'a corpului didacticu dela numit'a scóla, ținuta la 1 Iunie n. a. c. (Ex. Nr. 132/1889).

— Spre sciintia, cu aceea, ca se incuviintiéza terminulu examenelor publice pe 27 si 28 Iunie a. c. eara incheierea solemnă a anului scol. pe 29 Iunie a. c., precum si tiparirea programei pe anulu scol. 1888/9. Programulu examenelor se aclude la acestu protocolu.

Nr. 55. Se presenteada rugarea dlui Nicolau Toganu, cooperatoru gr. cath. si catechetu alu scólei civile de fete a Asociatiunei, pentru a 'i se asemna oare-care remuneratiune din cass'a Asociatiunei pentru servitiile de catechetu. (Ex. Nr. 316/1888.

— Comitetulu recunósce indreptatirea cererei si regreta, că din considerare la referintiele materiale ale Asociatiunei, 'i este peste putintia a o implini; va intreveni inse la Prévéneratulu Consistoriu metropolitanu din Blasiu, că Prévéneratu acelasi se'i asemneze o remuneratiune corespundietóre servitiiloru, ce le face.

Nr. 56. Au intratu la comitetu taxe de membrii dela: Porcius Florianu, cav. in Rodn'a vechie 5 fl. pro 1889; Dr. Moisilu Constantinu in Naseudu pro 1889 2 fl. 50 cr.; Cosbucu Leon in Lesiu 5 fl. pro 1888; si Porutiu Ioanu, in Buda-pesta 5 fl. pro 1889.

— Spre sciintia.

Sibiiu, d. u. s.

George Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu II.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde d-loru: Zacharia Boiu, Ios. St. Siulutiu, Ioanu Popescu.

S'a verificatu. Sibiiu in 4 Iunie 1889.

I. St. Siulutiu m. p.

I. Popescu m. p.

Z. Boiu m. p.

Program'a examenelor.

Relativu la ținerea examenelor corpulu didacticu decide:

in 27 Iuniu.

8—9 Religi'a clas'a I. II. III. IV.

9—10 Limb'a romana clas'a I. IV.

10—11¹/₄ Limb'a maghiara clas'a I. III.

11¹/₄—12 Fisic'a clas'a IV.

dupa amédi.

3¹/₂—4 Higien'a clas'a IV.

4—5 Germán'a clas'a II. III.

5—6 Limb'a francesca cu tóte elevele.

in 28 Iuniu.

inainte de amédi:

8—8³/₄ Geografi'a clas'a I.

8³/₄—9¹/₂ Geografi'a clas'a II.

9¹/₂—10¹/₂ Chemi'a clas'a III.

10³/₄—12 Istori'a patriei clas'a IV.

dupa amédi:

3¹/₂—4¹/₄ Aritmetic'a clas'a II.

4¹/₄—4³/₄ Economi'a domestica clas'a III.

4³/₄—6 Music'a instrumentala.

6—6¹/₂ Declamatiuni si cãntari;

in 29 Iuniu.

Incheierea anului scolasticu la 10 óre inainte de amédi.

Bibliografia mai noua.

— Analele Academiei Romane. Seri'a II. Tom. X. 1887—1888 partea administrativa si desbaterile. Bucuresti, tipografi'a academiei romane (Laboratorii Romani). Strad'a Coltiei Nr. 42 1889, 359 pag. Pretiulu 4 lei.

— Psaltirea Scheiana (1482) MSS. 449 B. A. R. Publicata de prof. I. Bianu, bibliotecarul Academiei Romane. Tomulu I. textulu in facsimile si transcriere, cu variantele din Coresi (1577). Editiunea Academiei Romane. Bucuresti, tipografi'a Carol Göbl, strad'a Dómei Nr. 14 1889, 536 pagine.

— Istori'a Mitropoliei Moldaviei si Sucevei si a Catedralei mitropolitane din Iasi de Constantin Erbiceanu, prof. la facultatea de teologia a Universitatii din Bucuresti, urmata de o serie de documente, de facsimile si de portrete privitoare la Istori'a Nationala si Bisericeasca a Romanilor, publicatiune facuta de ministerulu cultelor si alu instructiunei publice cu ocazi'a sântirei Catedralei din Iasi, in diu'a de 23 Aprilie 1887. Bucuresti, formatu folio, tipografi'a cartiloru bisericesci 1888, 548+LV. pag.

— Documente pentru limba si istoria. Culese si publicate de Dr. Ilarionu Puscariu, archimandritu, deputatu congresualu si dietalu, asesoru consistorialu referentu, membru reprezentantiei comitatului Sibiiu, membru reprezentantiei cetatii Sibiiu, membru pe viatia alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, membru comitetului centralu si directorulu despartimentului I. alu aceleiasi Asociatiuni etc. Tom. I. Sibiiu, tipariulu tipografiei archidiececane 1889, 397. pag. Pretiulu 2 fl. 50 cr.

— Protocolulu congresului nationalu bisericescu ordinariu, alu mitropoliei romaniloru gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a, intrunitu in Sibiiu, la 1/13 Oct. 1888. Pretiulu 60 cr. Sibiiu, editiunea mitropoliei, 1889.

— Catechese, pentru pruncii scolari din scólele elementare populare, dupa Georgiu Mey, preotu in Schwörzkirch din dieces'a de Rottenburg, de Titu Budu, parochu gr. cat. in Satu-Siugatagu, protopopulu district. Mar'a, adm. vicariulu alu Maramuresiului, asesoru consist., v.-presidele asociatiunei pentru cultur'a poporului romanu din Maramuresiu, presidele reuniunei invetiatoriloru gr. cat. din Maramuresiu, directore alu Convictului gr. cat. rom. din Sigetulu-Maramuresiului etc. Editiunea II. Gheri'a, proprietatea si editur'a „Cancelariei Negrutiu“, 1889. Pretiulu 1 fl.

— Manualu de introducere in sántele carti ale Testamentului vechiu, compusu de Isidoru de Oniciu, profesorulu p. o. la facultatea teologica a universitatii c. r. Francisco-Iosefine. Pretiulu pentru Austr'o-Ungari'a 4 fl. v. a. Pentru Romani'a 10 lei, in care este numeratu si portulu postal. Cernauti, editur'a autorului, tipografi'a arhiepiscopala, 1889.

— Viati'a si traiulu sfintiei sale parintelui nostru Nifonu patriarhulu Tiarigradului, care au stralucitu intre multe patimi si ispite in Tiarigradu si in tiar'a Muntenesca, scrisa de Chir Gavrilu Protulu, adeca mai marele Sfetagorei. Si acum publicatu pentru intaia óra de inaltu prea sfintulu Mitropolitu alu Moldaviei si Sucevei, Exarchu Plaiuriloru, domnu, domnu Iosifu Naniescu dupa manuscrutul vechiu, apartinendu bibliotecei inaltu preasfintiei sale, scrisu de Ioanu Ieromonah la Bistriti'a la anii dela Adamu 7191, ear dela nascerea lui Christosu 1682; pe care manuscrutu si acésta dupla editie tiparita, Inaltu preasfinti'a Sa le aféroseste Academiei Romane din Bucuresti. S'a corectatu la tipariu de Constantin Erbiceanu, profes. Bucuresti, tipogrfi'a cartiloru bisericesci, 1888.

— Partidulu nationalu liberalu dela 1876 pana la 1888, de Dimitrie D. A. Sturdza, cu doue anexe, cuprindendu manifestele partidului din 8 Maiu si 11 Septembrie 1888. Bucuresti, tipografi'a Carol Göbl, strada Dómei Nr. 14. 1888.

— Olteni'a sub ocupatiunea austriaca (1717 pana la 1739), studiu istoricu de O. Lugosianu. Bucuresti, tipografi'a Carolu Göbl, Strad'a Dómei Nr. 14. 1889.

— Bibliografii politice ale ómeniloru miscarei nationali din Munteni'a la 1848 de Gr. Zossima editi'a II-a. Pretiulu 25 bani. Bucuresti, tipografi'a N. Miulescu, calea Victoriei Nr. 32. 1884.

— Helveti'a si Wilhelm Tell, de Dr. A. P. Alexi. Brasiovu, tipografi'a Alexi, 1889.

— Biuroulu geologicu in fati'a opiniunei publice, de Gregoriu Stefanescu, profesorulu de geologia, membru delegatu de congresulu geologicu pentru Romani'a, in comisiunea internationala pentru unificarea nomenclaturei geologice. Bucuresti, stabilimentulu graficu Socecu & Teclu, strad'a Berzi Nr. 96 1889.

— Lucrulu in scóla, I. Incercari si propuneri, compuse de G. Moianu, invetiatorulu la scól'a centrala de fete in Brasiovu; premiatu cu medalie de aur pentru lucrari industriale la expositi'a cooperativa din Craiov'a, 1887. Brasiovu, Editur'a autorului, tipariulu tipografiei archidiececane in Sibiiu, 1889.

— A dou'a carte de cetire, pentru copiii si copilele din anulu alu 2-lea de scóla, intocmita de mai multi prietini ai scólei. Brasiovu, editur'a libreriei Nicolae Ciurcu, 1889.

— Epistola pastorală, către clerulu si poporulu din archidiecec'a latina de Bucuresti, cu ocaziunea păsessimiloru din anulu de gratia 1889. Bucuresti, tipografi'a Thiel & Weiss, strad'a Dómei Nr. 15. MDCCCLXXXIX.

— Memoriu, despre starea preotiloru din Romani'a, si despre positiunea loru morala si materiala de P. S. S. Melchisedecu episcopulu Romanului. Bucuresti, tipografi'a cartiloru bisericesci, 1888.

— Viati'a siminunile cuviósei maiceinóstre Paraschevei, cei noue si istoriculu sfintelorui ei móste, de preasántitulu Melchisedecu Episcopulu Romanului. Bucuresti, tipografi'a cartiloru bisericesci, 1889.

— Estrasu din Buletinulu societatiei de medici si naturalisti din Iasi. Analis'a apelor minerala dela tégulu Némtiului, de Petru Poni, profesorulu la facultatea de sciintie din Iasi. Iasi, tipografi'a Nationala, strad'a Alexandri Nr. 11. 1889.

— Estrasu din Buletinulu societatiei de medici si naturalisti din Iasi. Analis'a apelor minerala dela Tazlau si Baiceni (Romani'a) de Petru Poni, profesorulu la universitatea din Iasi. Iasi, tipografi'a nationala, strad'a Alexandri Nr. 11. 1888.

Se mai afla de vendiare si se pot afla prin librari'a Wilh. Krafft in Sibiiu cu pretiuri fixe:

(Urmare din Nr. 9—10).

Barcianu, Dr. D. P., Elemente de istori'a naturala, pentru scólele populare, in 3 cursuri ilustr. Cursulu I. —.50, cursulu II. bros. —.60
Baritiu G., Catechismulu calvinescu, impusu clerului si poporului rom. sub domni'a lui Georgiu Rakoczy I. si II. „ —.80
— Dictionariu ungurescu-romanescu, leg. 3.50 „ 3.—
— Istori'a regimentului II rom. granit. „ —.60

Premiulu de doi galbini in auru se va transpune in totu anulu in Februaru la biuroulu Associatiunei transilvane, care nu'si va pregeta de a'lu lua pana la distribuire in grij'a sa.

Bine se fia intielesu, ca numai diverse porturi sau costume din Transilvania potu intra in acesta frumosa concurentia, ca inse acelea porturi cu variatiunile loru se afla laite din vechime din districtulu Hatiegu si Caransebesiu, de pre la Sibiu si Blasiu pana in muntii apuseni, de pre Ternave pana pe Simesiuri si Cristuri.

Red.

Prospectu.

In propri'a editiune a auctorului si in comisiune la W. Krafft in Sibiu au aparutu:

Parti alese din *Istoria Transilvaniei* pre doue sute de ani din urma. Volumulu I. dupa introduciune si cateva schitie biografice coprinde o lunga serie de evenimente dintre anulu 1683 pana in predilele catastrofelu din 1848 si unu supplementu cu 44 documente, de Georgie Baritiu.

In 50 de cole tiparite formatu 8° mare; testulu cu litere cicero nerarite, notele si documentele cu litere garmondu si petitu.

Pretulu unui exemplariu legatu usioru (brosiatu) este 4 fl. 50 cr. v. a., legatu frumosu in pensa 5 fl. v. a.

Cu scopu de a scote celu puçinu una parte din spele considerabili avute pana acum, a si da catu mai curendu la tipariu alu II-lea volumu din acestu opu, auctorulu si-a rezervatu a ficsa unu *pretiu* numai de 4 fl. 20 cr. inclusive trimiterea franco pentru toti lectorii cati voru binevoi a prenumera la elu deadreptulu pana la 1 Augustu c. n.

Dela 5 sau mai multe exemplarie platite dintru odata se da 10% rabatu.

Comandele si plat'a se potu face mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni (mandate) postali, dupa care expeditiunea exemplarielu urmédia cu tota precisiunea, numai adresele se fia scrise limpede, era locuinti'a dupa impregiurari, chiaru si in cate doue limbi ale patriei.

In comande se fia anumita curatu: legatura usiora, sau tare si eleganta.

Dupa 1 Augustu a. c. cartea va trece in comisiune si se va putea comanda numai la librari cu pretiu de 4 fl. 50 cr. brosiata si 5 fl. legata, inse nefrancata.

Sibiu, 5 Iuniu n. 1889.

Ad Nr. 131/1889.

Concursu.

In conformitate cu conclusulu de dto 17 Aprilie a. c. Nr. 109 Nr. prot. 34 comitetulu Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu primindu dela Onorat'a directiune a institutulu de creditu si economii „Albin'a“ sum'a de 500 fl. v. a. votata de adunarea actionariloru numitului institutu dela 29 Martie a. c. cu sco-

pulu crearei de 10 stipendii a 50 fl. v. a. pe anulu scolaru 1889/90 pentru acele copile de parinti mai seraci, care voru fi primite in internatulu institutulu Associatiunei, pentru conferirea acestoru stipendii prin acesta se escrie concursu.

Cererile au a se inainta comitetulu Associatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu pana 1 Augustu 1889 n. Cererile intrate mai tardiu nu se voru considera.

La cereri se se acluda urmatoarele documente:

a) carte de botezu in originalu sau in copia legalisata;
b) testimoniulu scolasticu de pe semestrulu II alu anulu scolasticu 1888/9;

c) atestatu despre conditiunea si starea materiala a parintiloru.

Din siedinti'a comitetulu Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu finuta in Sibiu la 1 Iuniu 1889.

Post'a Redactiunei.

Unu cineva pseudonimu, „Tudor Vladimirescu“ din Bucuresci s'a revoltatu asupra notei nostre din Nr. 10 pag. 73 relative la aristocrati'a feudala.

Bietulu omu nu scie nici se dea definitiune cuventulu Aristocrati'a si cu atatu mai puçinu se distinga intre aristocrati'a feudala si intre ceealalta aristocrati'a patriciana, care se formédia pe cale firésca la tote poporale, din sinulu loru si in cele mai multe casuri cu voi'a loru, pe cand aristocrati'a feudala privilegiata, esclusiva, a fostu pana in véculu nostru o creatiune a capetelu incoronate, ca vasala a acestora, sustinuta pe vécuri inainte cu ajutorulu legiloru de aviticitate asia, in catu anume dreptulu de proprietate la pamentu se'lu aiba numai feudalii si totu numai ei se fia singuri legislatori si singuri se aiba dreptu de a purta arme, era poporulu se stea in genunchi si cu capulu descoperitu inaintea loru, precum a fost chiaru si in Franci'a pana la 1790, era aici in tierile corónei unguresci pana in a. 1848 nici-unu omu din poporu nu ar fi cutediatu se tréca pe de inaintea curtii domnesci cu caciul'a pe capu fara periculu de a i se mesura 25 de betie la spete.

Preste tote acestea multime de aristocrati feudali avea si alte doue drepturi terribile paganesci: Jus gladii et Jus primae noctis.

S'a incercatu si in tierile romanesci uneori infintiarea feudalismulu, dara nici-odata nu a reusitu.

In catu pentru Tudor Vladimirescu, apoi elu a fostu acela, care in 1821 a trasu dela Cotroceni cu tunulu dreptu in sal'a dela Mitropolia, in care se consultau boierii asupra lui, era cand a mersu si l'a intrebatu Alecu Filipescu supranumitu Vulpe, ca pentru ce 'ia deranjatu, respunsulu seu sarcasticu a fostu: „Am voitu numai se vediu, pana la ce distantia bate tunulu acesta.“

Red.